

TALOUSARVIO 2022 JA TALOUSSUUNNITELMA 2023 – 2025

TALOUSARVION JA TALOUSSUUNNITELMAN LAADINNAN PERUSTEET

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava kuntalain edellytysten ja veloitteiden mukaisesti. Kaikessa taloussuunnittelussa on strategian lisäksi oltava perustana toiminnan ennakointi väestömäärän, -rakenteen ja palvelutarpeen muutosten mukaisesti. Kaupunginvaltuuston hyväksymä talousarvio (talousarvio on taloussuunnitelman 1. vuosi) on toimialoja ja henkilöstöä sitova.

1.1 Käyttötalous

- Toimintatapojen arvioinnissa on selvittävä ja esitettävä muutoksia, jotka tukevat kaupungin strategiaa ja toiminnallisia tasapainoisen kuntatalouden tavoitteita.
- Epäkurantista ja/tai käyttötalousmenoja aiheuttavasta tarpeettomasta omaisuudesta on luovuttava ja ilmoitettava se poistettavaksi/myytäväksi.
- Kuhmoinen laskutetaan aiheuttamisperiaatteen mukaan yhteistoiminta-alueen sopimus liitteineen huomioiden.
- Kiinteistöjen ja vuokratilojen vuokriin sisällytetään maanvuokrat.

1.2 Rahoitus

- Taloushallinto hoitaa rahoituksen keskitetysti koko konsernissa. Lainoitusta käytetään rahoituskeinona ainoastaan investointeihin.
- Konsernin yhtiöiden jakokelpoisia varoja käytetään rahoituskeinona suunnitelmakaudella.

1.3 Investoinnit

- Pienhankintaraja on 10.000 euroa (alv 0 %). Rajan alittavat hankinnat kirjataan käyttötalouteen.
- Käyttötalouden irtaimistohankinnoista on esitettävä selvitys taloussuunnitelmaan. Kone- ja kalustohankinnat tulee yksilöidä eikä "könttävarauksia" voi esittää.
- Investointisuunnitelma tehdään neljäksi vuodeksi ajalle 2022–2025. Vuosien 2022–2023 investoinnit perustuvat pääsääntöisesti hyväksytyyn edelliseen investointiohjelmaan. Uudet esitettävät hankkeet voidaan kirjata investointiohjelman viimeisille vuosille 2024 - 2025.
- Investoinnista ja sen vaikutuksista laaditaan aina selvitys, jossa esitetään hankkeen kustannusarvio, käyttötalouden kustannuspaikka poistojen kohdentamiseksi, arvioitu vaikutus käyttötalouteen ja perustelu (lomake).
- Investoinnit mitoitetaan väestömäärän, käyttäjäryhmän yms. ennusteiden pohjalta optimaaliseksi. Palveluiden tuottamisen tehokkuutta ja toiminnallisuutta palvelevat investoinnit ovat etusijalla.
- Hanke voidaan sitoa talousarviossa valtiosuosuspäätökseen, tällöin toteuttamisaikataulu on sidoksissa valtionapuviranomaisen päätökseen.
- Kaupunkikonsernin kiinteistömäästä otetaan uudiskäyttöön silloin, kun se on taloudellisesti ja toiminnallisesti perusteltua.
- Investointilomakkeet toimitetaan taloushallintoon 8.9.2021 mennessä.

2. TALOUSARVIO 2022

2.1 Raami

- Taloussuunnitelman tavoitteena on saavuttaa tasapainossa oleva kuntatalous suunnitelmakaudella.
- Koronatilanne ja siitä johtuva tulopohjan epävarmuus sekä mahdolliset menojen nousut aiheuttavat sen, että kaupunginhallitus seuraa tilannetta ja tarkentaa raamin tavoitteita syksyn kuluessa.
- Alustava raami laaditaan kesäkuussa, raami tarkenee syksyllä.

2.2 Talousarvio/organisaatorakenne

- Vuoden 2022 talousarvion laadinta käynnistetään kaupunginvaltuuston 14.6.2021 hyväksymällä talousarvio- ja organisaatorakenteella. Tilirakenne on uusittu jo talousarvioon 2021. Vuonna 2022 käytetään vuonna 2021 vahvistettua palvelu ja sektoriluokitusta.
- Tarvittavat sisältömuutokset tekee taloushallinto.
- Valtuustoon nähden sitovuustaso on tulosalue ja lautakuntaan nähden sitovuustaso on tulosyksikkö.
- Talousarvio laaditaan Pro Economica Premium –ohjelmalla käyttäen hyväksi Premiumin excel-pohjia myöhemmin annettavan erillisen opastuksen mukaan.

2.3 Henkilöstökulut ja työllistäminen

- Henkilöstöhallinnosta toimialoille toimitettavat kustannuspaikkakohtaiset henkilöstösuunnittelulistat ovat käytävissä elokuussa. Loppusyksyyn sijoittuvien valtakunnallisten sopimusneuvottelujen vuoksi palkkalistaukset sisältävät arvioidun korotuksen 1,5 %.
- Henkilöstösivukulut ProEconomica Premium -ohjelma laskee automaattisesti.
- Kaikkien toiminnassa olevien vakituisten vakanssien palkat varataan talousarviossa vakituisten palkkojen talousarviotilille, vaikka virkaa/toimea hoitaisikin sijainen.
- Eläkemenoperusteiset eläkemaksut syötetään erikseen keskitetysti taloushallinnossa laskentayksiköille, joille maksut kohdentuvat.
- Työllistämiseen varattavat määrärahat (menot ja tulot) varataan työllistämisyksikölle toimintayksikön tekemän erillisen työllistämisuunnitelman mukaisesti (erillinen lomake).
- Työllistettävien kulut ja tuet arvioidaan työllistämisyksikölle työllistämisuunnitelmassa. Toimintayksiköt eivät itse varaa omaan budjettiinsa työllistämisvaroja.
- Ulkopuolisten sijaisten käyttö minimoidaan, ensisijaisesti käytetään kaupungin omaa henkilöstöä ja tehtävien uudelleen järjestelyjä.

2.4 Sisäisistä eristä

- Sisäisten erien tulee täsmätä koko kaupungin tuloslaskelmassa (tulot-menot=0). Sisäisten palvelujen myyjät tekevät erittelyn palvelun ostajista ja niille myynneistään sisäisten erien täsmäytystä varten. Sisäisiä katteita ei saa syntyä.
- Tilapalvelu perii sisäiset vuokrat eri yksiköiltä. Normaalia vuosikorjausta suuremmat korjaukset sovitaan kiinteistöpäällikön kanssa. Tilapalvelu laskuttaa ne vuokrina hallintokunnilta.
- Tilapalvelu on yhteydessä toimintayksiköihin vuosikorjaustarpeista ja mahdollisesti toteutettavista erillismuutoksista vuodelle 2022.

2.5 ICT-kustannukset

- ICT-hankinnat suoritetaan keskitetysti.
- Tietohallinto laskee ICT-kustannusten jakoperusteet. Kaikki yleiskustannukset ja palvelin- ja tietoliikennekustannukset laskutetaan käyttö-/aiheuttamisperiaatteen mukaan ja jaetaan työasemamäärien suhteessa sen mukaan, mihin yksiköihin käyttö kohdistuu.
- Investointiosaan tulevat ohjelmisto- ja palvelinhankinnat ilmoitetaan keskitetysti tietohallintopäällikölle, joka tekee yhteenvedon.

2.6 Poistot

- Talousarvioon syötettävät poistot käydään läpi kirjanpitäjän (Kirsti Rintala) kanssa.
- Talousarvioon hyväksyttävien uusien investointien poistot saadaan talouspalveluista (Kirsti Rintala).

2.7 Talousarviokirja

- Talousarvion käyttötalousosa esitetään toimialoittain tulosaluekohtaisesti.
- Toimialat valmistelevat talousarviokirjaan talousarviotekstin tulosaluekohtaisesti, joka on yhteenvedo valtuustolle esitettävästä alemmantasoisesta talousarviosta.
- Lautakunnat voivat käsitellä talousarviota tarkemmalla tasolla esim. kustannuspaikkatasoisena.
- Talousarvioon tulevat tekstit ja tunnusluvut on tehtävä talouspalveluiden antamien ohjeiden mukaisesti (in-vessä). Tekstien tulee olla hyvää kirjakieltä, teksteissä käytetään vain virallisia lyhenteitä.
- *Talousarvioteksteihin ei upoteta lukuja, jotka saattavat myöhemmissä tarkasteluissa vielä muuttua (esim. euroja, prosentteja).*
- Toimialan organisaatiossa ja toiminnassa vertailuvuosien aikana tapahtuneet ja suunnitteluvuosien aikana tapahtuvat muutokset on mainittava selvästi selostustekstin alussa.
- Toimialoilla ja tulosalueilla ilmoitetaan vertailutietoina talousarviokirjassa: tp 2020, ta 2021 (+mahd. lta), ta 2022, ts 2023 ja ts 2024. Mikäli tiedot eivät ole vertailukelpoisia, tekstiin lisätään lyhyt selvitys eroista.
- Tunnuslukujen **laskemisessa käytetään asukaslukuina: Jämsä 19.351 ja Kuhmoinen 2.106.**

2.8 Toimiala- ja tulosaluekohtaiset tavoitteet ja mittarit

- Toimialan ja tulosalueiden toiminnan on tuettava kaupungin strategian ja tavoitteiden toteutumista. Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet esitetään kutakin tulosaluetta koskevana erikseen talousarviovuodelle 2022 ja erikseen suunnitelmakauden vuosille 2023-2024. Tulosalueiden käyttämät tavoitteet ja arviointitavat tulee määrittellä kuvaaviksi.
- Tavoitteen asetelussa huomioidaan myös riskit tavoitteiden toteutumisessa tai toteutumatta jäämisestä.
- Tulosalueelle asetetut tavoitteet tukevat myös oman toimialan tavoitteiden toteuttamista.

- Tavoitteet on asetettava siten, että ne ovat mitattavissa määrällisesti tai laadullisesti ja että niiden toteutumista voidaan arvioida tilinpäätösvaiheessa.
- Tavoitteita voidaan asettaa esim. määrälle, laadulle, taloudellisuudelle ja vaikuttavuudelle. Tavoitteet voidaan asettaa tunnusluku- tai numerotavoitteina tai sanallisina tavoitteina.
- Tavoitteita voidaan esittää talousarviokirjaan: toimialalla talousarviovuodelle ja suunnitelmavuosille 1 - 2 kpl, tulosalueella talousarviovuodelle 2 - 3 kpl ja suunnitelmavuosille 1 - 3 kpl. Lautakunnalle ja johtokunnalle tavoitteita voidaan esittää esim. kustannuspaikkatasolla, mutta ne eivät voi olla ristiriidassa tulosalueen, toimialan ja kaupungin tavoitteiden kanssa.
- Tavoitteiden ja riskienhallinnan esittämisestä annetaan erillinen esitystapaa ja ulkoasua koskeva ohjeistus.

3. TALouden MUU OHJEISTUS

3.1 Projektit ja hankkeet

- Hankkeita aloitettaessa niiden kirjanpito ja siihen liittyvät velvoitteet on järjestettävä yhteistyössä taloushallinnon kanssa (tunniste). Suuria, merkittäviä taloudellisia panostuksia koskeviin hankkeisiin osallistumisesta on neuvoteltava jo ennen kaupungin toimielimien päätöksentekoa. Omarahoitusosuus varataan arvion mukaan. Mikäli hanke aloitetaan kesken talousarviovuoden, on tehtävä talousarvion muutos ja päätös käyttösuunnitelman muutoksesta. On huolehdittava riittävästä tarkkuudesta sekä rahoittajan että kaupungin ohjeistuksen mukaisesti.

3.2 Henkilöstö

- Henkilöstösuunnitelma laaditaan talousarvion kanssa samanaikaisesti. Henkilöstösuunnitelmassa esitetään nimike- ja henkilöstömuutokset.
- Henkilöstösuunnitelmassa olevat toimet ja virat eivät tarvitse kaupunginhallituksen erillistä täyttölupaa.
- Käytetään hyväksi töiden uudelleenjärjestelyjä ja eläköitymisiä henkilöstöresurssien uudelleen allokoinnissa ja talouden tasapainottamisessa. Resurssien oikein kohdentamiseksi käytetään lähtökohtaisesti vakituisen henkilöstön sisäistä sijoittamista ja vasta toissijaisesti ulkoista rekrytointia.

3.4 Taksat/maksut

- Taksoja ja maksujen rakennetta on tarkistettava kustannustasoa vastaavaksi. Tavoitteena on saada vähintään omakustannushinta lainsäädännön sen salliessa.
- Jokaisen tulosalueen on huolehdittava oman talousyksikkönsä sopimusten ja hinnoitteluperusteiden ajantasaisuudesta.

3.5 Talousohjeiden laadinnan ja käsittelyn alustava aikataulu vuosille 2022 - 2024

Talousarvion laadintaohjeet	7.6.2021
Talousarvion syöttöpohjat valmiina	heinäkuu
Talousarvion raami (KH)	7.6.2021
Valtuustoseminaari	vkot 40-43
Investointisuunnitelmat valmiina	8.9.2021
Käyttötalouden luvut viim. järjestelmässä	1.10.2021
Kaupunginjohtajan esitys TA2021	vko 44-45
Veroprosenttien esitykset, kaupunginhallituksen esitys	1.11.2021
Veroprosenttien vahvistaminen, kaupunginvaltuusto	8.11.2021
TA esitys valtuustolle, kaupunginhallitus	22.11.2021
TA käsittely ja päätös, kaupunginvaltuusto	29.11.2021
Talousarvion täytäntöönpano ja käyttösuunnitelmien laatiminen	joulukuu

Talousohjeita antaa tarvittaessa tarkennuksia ja ohjeita talousarvion valmisteluun ja laatimisen aikatauluun.

Jämsässä 1.6.2021

Ari Luostarinen

Ari Luostarinen
talousohjeiden johtaja